

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BALÁZS VILMOS

KIADÓHIVATALI FŐNÖK:

VÁRI LAJOS

TARTALOM:

Szerkesztő: Isten hozzád. — Beöthy Zsolt dr.: Magyar lángelmék. — Páthy Ferenc: Egy görög szoborhoz. — Doktor Dezső: Egy óra emléke. — Fehér Gábor: 1914 február 22. — Gyenge Miklós: Régi coetusokban. — Vári Lajos verseiből: Mangulat..., Akkor is..., Csak feléd rebeg..., Bál után..., Vége... Balázs Vilmos József: Mi vár egyetemünk ifjúságára. — Doktor Dezső verseiből: Őszi alkonyon..., Mikor visszajössz... — Gyenge Miklós verseiből: Fekete lobogással..., Az emlékezés..., Virághullás nyári hajnalon. — Mező Kálmán: Fiaink. — Tihanyi Kiss Sándor: Ma visszanézek... — Doktor Dezső: Jelentés a „Magyar Irod. Önk. Társaság” 1913—14. évi életéről.

IRODALOM.

Szalay Mátyás: Hunnia Nagyhete (p. f.) — Farkas Antal: Templomtűzek, vörös szoltárok. (v.—l.)

HIREK.

Szerkesztői üzenetek.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, FŐISKOLA.

ELŐFIZETÉSI ÁRRAK: EGÉSZ ÉVRE 5 KORONA, FÉLÉVRE 2 KORONA 50 FILLÉR. IFJÚSÁGI EGYESÜLTEKNEK 4 KORONA. FŐISKOLAI HALLGATÓKNAK 3 KORONA. EGYES SZÁM ÁRA 24 FILLÉR.

MEGJELEN HAVONCA EGYSZER.

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Főiskola.

I. emelet IX. terem.

Megjelen havonta egy szám.

Felolvasó szerkesztő:

BALÁZS VILMOS.

Kiadóhivatali főnök:

VÁRI LAJOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 5 korona.

Fél évre 2 kor. 50 fill.

Ifjúsági egyesületeknek 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak 3 korona.

Egyes szám ára: 24 fillér.

Isten hozzád!

..... Isten hozzád öreg kollégium. — Vén akadémia! Pár nap múlva bezárulnak csikorgó vaskapuid, hogy majd az egyetem új jelszavakkal, új élettel nyisson magának utat, teremjen új gyümölcsöket hűvös berkeidben.

Isten veled diák-romantika. Letűnt vigasztaló csillagod. Elnémult a tárogató, nem szól a fuvola, megszűnt a víg muzsikaszó, a Pannónia, Csokonai s Ámor coetusokban, *talán örökre* elhalt az ajkakon a sírva kacagó nóta, mely sokszor oly búsan-bánatosan repült délibábos szellők szárnyán messze-messze s zörgetett félve kékszemű szökelány sóhajos ablakán *talán utoljára* könyvtárba kerültek a zászlók, a vidámabb napokat látott coetus-jegyzőkönyvek; könyvtári ereklje már csak a diák-romantika, ott búsul Csokonai édes-bús szomorú hangú varázsfuvolájában, a jó öreg Károly bácsi őrizetében.

Úgy érzem, hogy sápadt vén diákok keltek föl az örök elmúlás sárga birodalmából számon kérni örökségüket. Fölsír szívükből a négyszázados multunk minden öröme-bánata. Szomorúan szól a nótájuk, mintha temetnének. De íme megjelenik lantos Csokonai, kigyúlnak az arcok; muzsánk atyja, biztató szózáta új lelkesedést önt a temető szívekbe. Nincs többé kétségbeesés, nincs és nem lesz elmúlás, mert él Csokonai, nem hal meg soha, ... érc-szobra porba dőlhet élnek a dalok!

Én is ilyen sírva-vígadó érzelmekkel veszek töletek utolsó búcsút: öreg kollegium, kedves anyánk; töletek ti százados hagyományok; nótás diákok.

Isten veled romantika, Isten hozzád öreg falak!

Lesz-e feltámadástok, nem hangzott e hiába Csokonai jósszáva: „Ha írok is, írok a XX. vagy XXI. századnak“ ...?! Feleletet rátok a jövő évtől várunk.

Balázs Vilmos.

Magyar lángelmék.

Beöthy Zsolt dr.-nak a debr. Népszerű Főiskola II. tanfolyamán tartott előadása (1913 nov. 1—2. vége.)

— Jegyzette Gyurkó László bölcész. —

A természet mintegy gondoskodik arról, hogy a zseninek előkészítői legyenek, hogy annak a gondolatnak, újszerű igazságnak, mely meggyökeredzik a zseni lelkében, kifejezésre juttassák, ezen előkészítés következtében a közönségre, a nemzetre hatása legyen. A zseni megjelenése — mint ezt egy német történetíró mondja — ezeknek az előkészítőknek a munkássága által predesztinálva van. Minden zseninek megvannak ezen u. n. előjárói s ennek alapján, s ennek révén kapcsolódik bele a történeti fejlődés nyomába, melynek talán új irányt ad, új célokat tűz ki, de az előtte történetektől so'sem tudja magát elszakítani. Ha Petőfire gondolunk, azt látjuk, hogy csakugyan valami rendkívüli, új az, amit ő a magyar szellemi világba behoz, hogy az a forradalom, melyet az ő szelleme, költői lelke képvisel, a magyar költészet berkeit egészen átalakította, mássá formálta s mégis voltak elődei, előképviselői. Meg volt nemcsak a magyar népköltészetben, hanem a magyar műköltészetben is mégpedig éppen abban a korban, melynek Petőfi szellemével költészetével való ellentétességét múltkori előadásomban fejtettem ki.

Ilyen előképviselők: Vachot Sándor, Kerényi, Jánosy Gyula, Szemere Miklós. Hogyan történik ezen előkészület? Ez a magyar irodalomtörténet legérdekesebb jelensége általában a szellemi fejlődésnek legtanulmányosabb magyarázata. Vachot Sándornak van egypár költeménye, mely új tárgyra irányozza a magyar közönség figyelmét. Nemcsak figyelemmel, de megértéssel és szeretettel beszél,

fest zsánerképeket a magyar falusi nemesről, annak világáról, érzéseiről, szokásairól. A György úrban azon kicsi kis magyar világot festi, amelylyel Petőfi a magyar népeletet és világot. A magyar vidék egyszerűségét, nyájasságát, szivességét éppolyan erkölcsi értékkel méri, éppolyan szívvvel nézi, mint amellyel Petőfi fordul a nép világa felé. Kerényi hangban nagyon különbözik Petőfitől, Petőfi azon jellegzetes költeményeitől, melyekben igazán az! De van egy motívum, melyet ő pendít meg nagy erővel. Petőfi visszhangoz leg-erősebben: a költészet mint költészet kultúra. Sárossy Gyulával már egy egész akkord van, ami Petőfire, Petőfi költői egyéniségére emlékeztet. Arany trombitájában megszólal a magyar humor szilajossága, lírai költeményeiben a fantáziának az a hihetetlen termő ereje sokszor dagályba vész, amely Petőfinél éri meg költői kifejlődésének legmagasabb fokát. Szemere Miklós természetszeretével, szabadságszeretével, humorával azokat a hangokat szólaltatja meg, amelyeknek Petőfi lelke adja a leghatalmasabb visszhangját költészetében. Látjuk tehát, hogy egyes hangokban, motívumokban hogyan készül elő az a nagy, hatalmas, az egész nemzetet elragadó mozgalom, amely Petőfi költészetére legjellemzőbb.

Hát Zrinyinek voltak-e ilyen előkészítői? Mi is Zrinyinél azon nagy igazság? Az érdekeknek a közcél szempontjából való összefoglalása, harmóniája. A 16. század folyamán él és énekeit Magyarországon énekelgeti a szegény Tinódi Sebestyén. Énekel, nyomorog, holott sorsán segíthetne, ha egy kissé más hangokat pengetne, ha énekelné Ferdinánd választását. De nem akar a Ferdinánd alatti magyarnak hízelegni. Verseiből alig vehető ki a választás, csak a török elleni küzelem, melynek Ferdinánd és pártja a főtenyezője. Azonban egyebet; nem a másik párt, a Szapolyai vagy nemzeti párt emberei ellen való ellenségeskedésnek nyoma sincs. Protestáns ember, de a protestánsságát is a költészetében jóformán úgy kell kinyomozni. Mindkettő: az ő politikai és felekezeti pártállása is olyan természetű, hogy annak a nagy gondolatnak, amelynek életét és egész lelkét szentelte: a nemzet egyesítésének elvével szemben áll. Tinódi, akinek a költészetét mostanában nagyon lenézik, az első, akiben a magyar költészetnek az a századok óta leghatalmasabban

zengő motívuma először jelenik meg: a haza mindenelőtt! 50 esztendővel később megint van egy költő, Magyar István. Az országokban való sok rómlásnak okairól írván, a felekezeti harcokban, de különösen a katolicizmusban keresi az ország szerencsétlenségét. Egyetértésre törekszik, ezt tartja a nemzet szabadulása, boldogulása eszközenek s ebben méltán Zrinyi előkészítője. De a hadi életre vonatkozólag is rendkívül sok érdekes, tanulságos gondolatot hirdet.

Hát Széchenyinek voltak-e ilyen előkészítői? Mikor Széchenyi az ő reform eszméinek sikerét azzal törekedik biztosítani, hogy ezen reform eszméket a nemzeti jóllét, fellendülés feltételül állítja oda, melyek megvalósulása nélkül nincs jövője a nemzetnek s hogy meggondolásra, bírta nemzetét, azt annak köszönhetette, hogy a nemzeti érzést tolja mindég előtérbe. A nemzeti érzés erősítése tekintetében jártak előtte, hirdették ezen érzés meggyökereztetésének, kifejlesztésének szükségét azok a költők, akik oly kevesen voltak: Bessenyei, Berzsenyi, Kazinczy. Ezek szolgáltatják Széchenyi számára azon érzelme- ket, gondolatokat, motívumokat, azon érzelmi talajt, melyben az ő gondolatainak vetőmagját elszórta, melyben megfogamzik ezen vetőmag. Bessenyei munkássága azt hirdeti, hogy legyünk minél európaiabbakká azért, hogy minél magyarabbak lehessünk.

Ott van Kazinczy igazsága! Távolról úgy tetszik, mintha csak szavakkal s versformákkal vesződött volna, szavakat gyártott volna hozott forgalomba. Ez az élet-munkásság, mely úgyszólván szavakhoz s versformákhoz szegeződött, felismerte ezek jelentőségét s hirdette azok fontosságát. Az új, meghonosított szóval új fogalom jutott a nemzet tulajdonába. Ezen új fogalommal új ismeret, ezen új ismerettel új műveltség. Mikor Kazinczy szavakkal vesződik, új szavakkal ajándékozza meg a magyar ajkat, akkor ő a magyar lélek megerősítésén dolgozik.

Most még egyről kellene szólanunk: hogyan hatnak, terjednek, jutnak célhoz azon gondolatok, új igazságok, melyeket a zseni hirdet. Azonban ezen kérdéssel megint oda jutottunk, azelőtt a kép előtt állunk, mellyel előadásainkat megkezdettük: a viharban kavargó hópelyhek útjai megismerésének nehézségéhez. Nem is vizsgálom

ezt részletesen s nem is annyira magyarázatul, mint inkább biztatásul engedjek meg, hogy az én fiatalkori emlékeimből idézzek ezen kérdésre. Egy szerencsétlen végű, de igen zseniális, bécsi tanáromnak egy képe tűnik föl emlékezetemben. Egyszer Leonardo de a Vinci-ről magyarázott; annak az Úrvacsoráját, az Utolsó vacsorát. Azt mondotta, azzal kezdte ezen magyarázatot, hogy ő egyszer Svájcban egy havasnak majdnem a tetején, embertől elhagyatott helyen megállva látta Leonardo de a Vinci utolsó vacsorájának egy gyöngé másolatát. Előtte egy öreg anyóka térdelt. Csendesen háta megedt maradt és egyszer csak észreveszi, hogy az öreg elvégezte már imádkozását, arckifejezése, szeme átalakul s csak a képen, az Utolsó vacsora képében Leonardo de a Vinci remekének ezen gyöngé másolatában mereng. Még mindig meg volt hatva, még mindig azon szent hangulat látszott rajta uralkodni, mint az imádság alatt, de ez már a művészet hatása volt. Aztán így folytatta beszédét: Uraim, az emberi szellem, a technikai tudás az ágyú golyónak az útját, ennek az útnak minden pontját meg tudja határozni, legpontosabban meg tudja jelölni még azt a pontot is, ahol az ágyúgolyó leesik. A csillagászati tudomány, mikor egy új bolygó jelentkezik az égen, annak a pályáját, annak minden egyes pontját ki tudja számítani; megjelöli pontosan nemcsak az irányát, hanem a legpontosabban annak minden egyes pontját. *A lángész munkájában nem így van.* De uraim, egy mindig bizonyos, hogy: célt ér!

(Vége.)

Egy görög szoborhoz.

*Boldog fiú, téged Attica földje szült
S Graecia vizein voltál egykor hajós
S vitorlád ha lanyha Zephyrusnak feszült,
Mentél, talán eiprusba. Ó, mondta-e jós*

*S tudtad-e, hogy számodra mit szönek a Párkák,
Hogy végzeted késő koroknak tartogat?
Ki révedezve néztél s bölcsen hajtád bárkád
A vízen, mely mossa a hellén partokat.*

*Bátor görög voltál, ki barbártól se retten.
Dór templom volt lelked — Aeol hárfa neved.
S bár némán állsz itt s e köbe meredetten,
Ókor szimbóluma, a versem ime vedd.*

*A homlokodon húzódo csüggedt ráncot
Szavam legyen békélt derűbe békítő:
Maradandó vagy! és rád nemes zománcot
Az évek bölcs ötvöse vert, a vén Idő.*

Páthi Ferenc.

Egy óra emléke

Aki éber figyelemmel kíséri az eseményeket, melyek az egyes embereket mozgatják, átalakítják, okvetlen észrevette, hogy rendszerint kicsiny, apró, sokszor teljesen jelentéktelennek látszó dolgok döntik el az ember sorsát.

Egy véletlen találkozás, egy elejtett szó, egy felfogott, egymásba kapcsolt pillantás és halomra dől minden theoria, melyeket évek hosszú során át magunkban fölépítettünk.

Két embert — egy férfit és egy nőt — összehoz a véletlen. Soha egyik a másiknak még a hírét sem hallotta. A bemutatásnál még egymás nevét sem értik meg és csak később a szomszédoktól kell megtudniok, hogy voltaképen ki is volt az illető. Eltöltenek egy-két órát. Világra szóló események nem játszódnak le közöttük. Egy kirándulás, egy séta és egy a rendes udvariassági szokásokat semmi esetre sem túlhaladó társalgás az egész és ennek az egyetlen órának emléke végig kísérhet bennünket egy egész életen keresztül . . . És elválnak egymástól, talán úgy, hogy soha többé találkozni nem fognak. Az élet a maga brutális kegyetlenségével szétveri őket. Ezernyi új benyomás kísérli meg elhalványítani ezt az egyet. Mámorban és irgalomban eltöltött órák követhetik ezt az egy fehér emléket. Az egyik megházasodik, a másik férjhez megy, de ennek az egyetlen ártatlan találkozásnak az emléke megmaradhat egy egész hosszú életen keresztül, mint egy féltve őrzött titok a szív mélyén.

Egymásra torlódnak az események. Ők ketten száz meg száz kilométernyire egymástól; egymásra gondolnak. Az emlék bevésődik a szív legmélyébe kitörölhetetlenül. Találkoznak ezer más emberrel, de ismeretségek futólagosak, hamar elmosódnak és pár nap múlva ezeknek már a nevére, arcára sem emlékeznek.

De az az egy óra, annak emléke megmarad . . . és megmarad bennük egy állandó, egy soha el nem múló szemrehányás, hogy ezt az egy órát nem használták ki kellőleg, valamit elhibáztak, valamit elmulasztottak, amit pótolni nem lehet. Talán egy elhallgatott szó, egy rosszúl megírt, vagy válasz nélkül hagyott levél? . . . Ki tudja mi volt az ok, de két ember újra elválík egymástól és többet fel nem találja egymást sohasem . . .

De csöndes, néma éjszakán, midőn a fáradt fest pihenni tér, de a lélek és az agy éber és tovább fűzi gondolatait, minduntalan felújul annak az egyetlen órának emléke. Az idő és a tér, a távolság zománcával vonja be az egyetlen órát és a számtalan gond, baj és aggodalom, a lázas munka, az élni sietés vágya a jelent minduntalan megkeseríti. Ez az oka annak, hogy az öregedő, a vég felé közelgő ember csaknem mindig a múltban keres kárpótlást Egész élete csunya gyötrelem, nehéz küzdelem volt. Házas élete — talán — nem nyújtotta azt, amit várt. Valami mindig hiányzott, amit felfalálni nem tudott. Soha nem volt teljes a boldogsága és a nász számító perceit sem tudta igazán kiélvezni. Szünet nélkül küzdött, fáradt és szenvedett — de az idő homályos ködén keresztül szövődik egy órának emléke és ebben talál vigasztalást.

És botor fővel azt hiszi, hogy ha akkor másként cselekszik, másként is alakul élete. Pedig nem igaz. Ennek az egy órának emléke is elhalványult, kiveszett volna a szívéből . . .

És minden szerencsétlensége mellett is szerencsés az, aki egy ily órának emlékét lelkében — megőrizheti.

Doktor Dezső.

1914 február 22.

Véres munkáját elvégezte a gép,
Nyomán a nagy csend néma árnya kel.
Állunk . . . magános, bágyadt, csüggeteg nép
S a' szörnyű szóra senki sem felel.
Hát csend? Hát nincs már mi megriassza
Az alvó tenger nyugvó mélyeit;
Hogy szörny erővel zúgva csapna vissza
Bosszulni vérrel önön véreit.

Riadjatok! Ti vészes óriások
A föld magvában sziklát rengetők.
Oldódjatok, tépjétek szét a láncot
Ti kötve tartott rémes őserők.
Vajudó mélyét a víznek árja
Had hányja most izsappal fölfelé
Víjjogj felette zivatar sirálya
Vihart sikoltva úgy repdess belé.

Riadjatok! A vívódó temetés
Utolsó művét készíti elé.
Kettészakítani nincs mód a világot,
S az egy világ kié legyen, kié?
Két fél amely most bús csatára készül,
Végső csatára, futni nincs hová.
Kikél elő boldog, dicső egészül
S ki mer jósolni, hogy melyik hull alá!

Készüljete . . . már gyűl, gomolyg a tábor,
Vihartól vemhes felhők táborá.
Már villám csap ki barna homlokából
S önti dühét, mit északról hozá.
Villám csapott le . . . nagy napoknak jósa
Intő nekünk, hogy fegyverét feni
A harc . . . a harc. Óh jönne bár az óra,
Midőn a jelt megadja kezdeni.

Elöl, elöl, a fergeteg leánya
Fehér lován a halvány Norna liny.
Felhő megül riadva utána
A szárnyas tábor szürke köd lován.
És összeroppan milliók csatája;
Testvér gyanánt egy sorban küzdenek
Öreg Hadúr s a Walkürok vad árja
Egymás szavát nemértő istenek.

Ha majd megszólal a harc trombitája
S az égi tűz a lomha földbe kap,
Ott állunk majd ki nagy találkozásra
Bosszulni vérrel a megholtakat.
Addig, hogy gyűlölni jobban tanítsak,
Segítetek halott árnyak nekem,
Gyűlölni téged szennyes sepredék nép,
Ki nem építsz, csak rombolsz nemtelen.

*A véres kardot hordjátok még újra.
A nagy napon mindenki ott legyen.
Az irgalom vagy béketűrés hangja
Pulyává köztünk senkit ne tegyen.
Harcolni végig, erőnk szakadtán is;
Bosszulni ön vérünket; szent jogunk.
S ha vér árán, ha holtak garmadán is
Miénk a hely... itt kell megállanunk.*

Fehér Gábor.

Régi coetusokban...

.....öröm, vígság, vidám búcsúzó-bánat
sírt, nevetett hegedűhúrokon, szép diáknótázá-
sokban. Haza készült mindenki. A vén fűvészkert
árván, szomorún áll, mint az öreg Diószeghy
bácsi a hosszú ingben, alig tudja magánál tartani
a két kis botanizáló gyereket. Neki is csak az a
kettő marad meg.

Pakolt füttyörészve mindenki. Füttyörészett
falujabeli nótákat úgy, ahogy falusi estéken hal-
lotta szeretőjüket váró legényektől. A rácsos kert-
ajtónál szemrehúzott kalappal állanak s várják
a leányt, ki kalapjuk hervadt bokrétaját víg, frissre
cserélje nagymessze kutyák felelge nek
egymásnak s a rétfelől zsongó béka-kuruttyolás
s réti virágok szelíd illatát lengeti a szél
az alvégen harmonika szól

Másik boldog mosollyal gyönyörködik rég
látott télikabátján, mit ép' a legmelegebb nyár-
ban kellett nyugalmában megzavarni. Pedig papir-
formában könnyebb is lenne hazaszállítani s „Nem
törődne szegény a hosszú úton“ jegyzi meg igaz
részvétellel valaki. Ezen aztán olyan jól el nevet-
gélnek, tovább fűzik a tréfálódást s sorra üdvöz-
lik a hűséges zálogházi törzsvendégeket. Gondos
szülők látogatására haza készül kabát, óra, gyűrű,
lánc. A könyv kerül kufferaljra.

Valahol, kis falukba épily lázas készülődés
folyik. „Jön a drága fiam!“ mondogatják egymás-
nak az édesanyák s a papák jó bor mellett ülnek
hőfehér abroszoknál s várják a „fickót“, a „gye-
rek“-et. Muskátlík közül, zöld zsalúk mögül min-
den kocsi zördülésre kipislant egy-egy pirosarcú
lány, fehér kötényben kikifut a konyhából a tekin-

tetes vagy tiszteletes asszony, míg csengős sarog-
lyás szekéren kissé sápadtan, de a viszontlátás-
tól lángbaborúlva ugrik a szerető karok közé a
diák. Csókolózás, ezer kérdés, még a kutyának is
jut egy simogatás, mert kiharcolja, annyit sűrög-
forog, sok lábtiprás árán.

S este búcsúznak egymástól a coetuslakók,
késő, költői kor utolsó mohikánjai. Kevés olcsó
bor, hegedű-szó s sok jókedv és a langyos
júniusi éjszakába kikihallik a vidám meg a bús
diáknóta. A fűvészkert fái összehújva hallgatják,
a szomorú fűzek tán sírnak is rajta. Száll a
diákbúcsú szép, ősmagyar hangja s csipkés
ágyakban városi sápadt lányok hallgatják...
„mennek a diákok...“

Valami édes bánat lepi meg a fiúkat, meg-
indulnak a vén Kollégium szellős folyosóin, öreg
lépcsőin s bortól, daltól, búcsútól mámorosan
megöleli egy könnyezve vén Hatvani sírkövét,
másik ráborul a lépcsőkre, mint anyja keblére
a búcsúzó gyermek. Síró örömmel búcsúznak a
vén Kollégiumtól.

S utánuk másnap fájó, nyílt sebekként áll-
tak a coetusok s öreg, homályos szemükkel
elnéztek arra, messze, kis faluk, városok felé,
amerre népünk ment.

Tavaly volt. Fájt a búcsú, fájt elhagyni a
vén alma matert s a Nagyerdőt, e két virágos
hüvös szigetét a diákboldogságnak. S fájt itt-
hagynunk egymást. Lementünk az állomásra s
úgy búcsúztunk egymástól, mint egy régi szép,
boldog időtől, az ifjúságunktól, utolsó szép diák-
évünktől... „Szervusz!... Szervusz!...“

Gyenge Miklós.

Vári Lajos verseiből.

Hangulat.

*Sietek;
keresek egy forró
lányszívet.*

*Aki még
sírjában se hagyja
kedvesét.*

*Imádja,
s zokogón omlik le
reája.*

Csókolja,
s nyahára fonódik
hó karja...

...Lázasan
rohanok' utána.
— Hasztalan.

Elkéstem...
Hja... eljárt az időm...
el, régen!...

Akkor is...

Dalok fakadnak most talán
habkönnyű járásod nyomán.

Érintésén pehelykarodnak
ma tán még rózsák nyíladoznak.

S szemed sugára szerteszállva
napot varázsol éjszakákba,

de egyszer (jaj!) reád is eljő
a halkító, őszítő szellő,

s fehér szálakat hint bele
hajadba éltünk zord dere.

Én akkor is, ennek dacára:
ott járok a lábadnyomába'...

Csak feléd rebeg...

Csak feléd rebeg
hódoló imám, hozzád sohajtom
reszketésemet.

Csak téled várok
éltető reményt, illatos tavaszt
és boldogságot.

Te tudnál, csak te,
elválhatatlanul magadhoz kötni
örök életre.

Fehér virágom
szívem, Madonnám, emelj magadhoz,
ajkadra vágyom.

Kebleden égnek
piruló rózsák. A legégőbbet
tépd le emléknek.

Könnyeim árja,
szívem keserves bús bánkódása
hadd hulljon rája.

Reszketésemet
hozzád sohajtom, imám — hiába —
Csak feléd rebeg...

Bál után.

Hajdanta is sokat ábrándozám
Egy-egy lezajlott báli éj után.

Óhajtottam! bárcsak bábajos képe
Azontúl is gyakorta visszanézne!

S ma úgy érzem, mintha ti régi bálók
Régi erővel reámtámadnátok.

Szellő, mi bűg, virág, mi szirmát nyitja
Parfümötöket illatozza vissza.

S az elfelejtett drága kép megint
Hosszú idők múltán is rám tekint.

Mi ez? Valami csoda történt vélem,
Hogy kihalt tüzek gyúladsát érzem?

Nem, nem. Csak Isten tudja, mi van abban,
Hogy szemednél merengtem hosszasabban?!

Vége...

Álmodozón, csöndesen, édes,
Teli lélekkel imádtalak én.
Kedveltél játszani érzelemmel,
Kacérul játszón, mosolygva felém
Csodás tavaszom sok-sok estelén...

Fogadtam szent esküvéseket.

Kinevettél. És mégse hagytalak.

Aztán eltávozál... Most vége.

Én egy csalódással lettem gazdagabb.

(Mért is néztem meg angyalarcodat? !)

Mi vár egyetemünk ifjúságára.

Akadémiánk alkonyatán feltámad az esti szellő s álmokat szövő, jövő képét rajzoló lelkes ifjak találgatják, várják, lesik a szeptembert. Még az úgynevezett közönyös elem is megerőlteti egyébként gondolatlan fejét és gondolkodik. Mi is lesz jövőre, ha egyetemi polgárok leszünk? Ki kell még júniusban fizetni minden akadémiai adósságot? Elég lesz szeptemberben is kiváltani a távozási bizonyítványt, hogy beíratkozhassak az egyetemre stb., stb.?

Mindez örvendetes jelenség, de inkább az anyagiakat illeti, azonban nagyon kevés szó hangzik el szellemi és társaséletünk fejlesztéséről, a tradíciók mikénti föntartásáról, ifjúsági egyesületek föllendítéséről.

Pedig ezeknek a felölelésében fog összpontosulni ifjúsági életünk. Gondolkozzon tehát minden akadémiai hallgató ezekről is a nyáron s majd ha ősszel találkozunk, bizonyára a különböző véleményekből kialakul a jövő képe.

Mindenekelőtt az indolenciát, mely ellensége a komoly, kitartó munkának, melynek testvérei az üresfejűség, feltűnési vágy és türelmetlenség, irtsuk ki a szigorú összetartás eszméje alapján, fakultásbeli különbség nélkül, mert az összetartás az, amely első sorban biztosítja az egyetemi ifjúság társadalmi tekintélyét; nem feledvén el azt sem, ha idegen ajkú ifjú keresné fel egyetemünket, magyar egyetemi polgároknak tekintsük s szeretettel vezessük be társadalmunkba.

Politikai jelszavak, különösen pedig klikkek, ferde irányú, társadalomellenes társaságok alakulását még csirájában fojtsuk el. A haza- és tudományszeretet e két egytestvér lehet csak a közös kapocs, mely a szépért és jóért lelkesedő ifjúságot nemes eszmék megvalósítására egyesíti.

Ha csüggedünk, ha a fekete bánat ütné fel tanyáját körünkben, ha a szomorú kétségbeesés gyöngyeiből fonna koszorút a sors homlokunkra, tekintsünk vissza a múltba, mikor gyertya fénye mellett, száraz kenyér, hideg víz pompás vacsorája után is Csokonai-dalok gyultak ki az öreg kollégium magasságos ablakaiból; mikor maga Csokonai is így ír egyik levelében, lánglelkével a jövő ragyogását szemlélve: „Ha írok is, írok a boldogabb maradéknak, írok a XX. vagy XXI. századnak, írok annak a kornak, melyben a magyar vagy igazán magyar lesz, vagy igazán semmi sem“.

Itt a huszadik század és él a magyar még, él Csokonai nótás népe is, ellátogat sírjához minden év alkonyán, ellátogat a jövőben is. — Ne legyen tehát közönyös a mai ifjúság.

Fejlesszük ki egyesületeinket s hogy nem élték túl önmagukat, elég utalnom Irodalmi Társaságunkra, mely abban a korban támadt, mikor fölébredt a magyar, mikor magyar szóra nyíltak ismét az ajkak; mikor a Magyar Tudományos Akadémia fölszólítása, a Kisfaludyak, Vörösmarty s a többi teremtmény lelkek példája gyújtotta lángokra az egész országot. 1839-től napjainkig először titokban, majd nyíltan működik. Először önkéntes adományból, a legációk után hazatérő tagok adakozásából, majd irodalom-pártolók nagyobb adományából gyarapodott vagyona és ma már mintegy nyolcezer korona alaptőkével rendelkezik.

Bár az egyesület életében nagy szünet állott be, amikor ütött a szabadságharc órája, mert irodalmi életünk bajnokai itt hagyják az Alma matert, hogy a szabadság vérrózsás mezején hullassák piros vérüket és a szabadságharc vérbefolytása után halálos némaság zárja le az ajkat, mégis 1855—56-ban ismét megalakul, jóllehet a tanári-kar azon rendelete, hogy minden jegyzőkönyvet a felügyelő-tanár „láttam“-jával kell előjegyezni, nagyon keserű csepp volt a Szilády Áronok és Balogh Ferencek szívében, idővel lerázták a bilincseket, eleven életet teremtettek. Él a Társaság ma is, igyekszik a cél felé: a művelődés magasztos és nemes célja felé. Számos politikai és irodalmi nagyság itt tanult repülni: Honatyák, kiváló tudósok, halálig hű műzsafiak, kiknek vagy készen már a babér, vagy még most törnek előre napvilágos úton.

Szünjön meg tehát a közöny, a nemlőrődömség siralmas állapotát a tetterő, a munka váltsa föl. Ha pedig akad olyan közöttünk, ki „elavult intézmények“ lekicsinylő szavaival illeti Egyesületeinket, ez nem ismeri a múltat, nem érzi át a mindenkor jelenben az ifjúságra várakozó nagy hivatást: az önképzést.

Pedig éppen ezt a tényezőt kell az ifjúságnak a jövőben még határozottabban kidomborítani. A kutatás, együtt dolgozás, viták provokálása, szabad előadások, versenykritikák azok az eszközök, melyek segítségével az arra termettek a nagy nyilvánosság előtt is érvényesíthetik munkásságuk eredményét.

Vitaesték, matinék rendezése, a „Főiskolai Lapok“-nak (jövőben „Egyetemi Lapok“) szélesebb alapra való helyezése, az énekkar (kántus) mellett zenekar szervezése, testedzés, vívás, játékok, turistáskodás nagyobb megkedveltetése mind a debreceni egyetemi ifjúság önművelésének nemes és finom megnyilvánulása lesz.

Az összetartás megköveteli egy oly intézmény létesítését is, amely az összes fakultások ifjait magába fogadja és már eleve kötelezővé teszi az abba való belépést.

Ez a feladat szintén a jövő generációra vár. Alakítsa meg az „Egyetemi Ifjak Körét“, teremtsen alapot, utazási tőkét, hogy bárhol és bár-mikor illendően, méltóságához képest képviseltesse magát. Irtsa ki a stréberek, a spiclik gyászos csapatát, kik az egészséges, nemes jelleműek vérén szerzik meg carrierüket, mert az ilyen gerinctelen tömeg rendszerint szellemi szegény s jól esik nekik, ha az eszes lények elejtett szavaiból építhetik a hidat a diploma felé.

Az új élet hajnalán tehát új életet kell teremteni a régiak alapján, ami rátermeltséggel, lelkiismeretes szorgalommal az ifjúság ügyeiért égő önzetlen szíves szeretettel elérhető.

Természetesen a vezető egyéneket támogatni kell. Fiatalos erőnk nem merülhet ki egyedül az öltözködésben, a divattal való kitartó versenyben, az erősebb lelkek komoly életcélja a testi és lelki képességek nemesítése és fokozása és nem a kényelemnek hitvány kultusza.

Balázs Vilmos József.

Doktor Dezső verseiből.

Őszi alkony.

*Biborsugaras őszi alkonyon
Megszáll valami sejtő fájdalom:
Soha nem érzett lázongó érzet,
Soha nem látott különös képek;
Ijesztő rémek, sejtelmes árnyak
Merednek felém s mellém állnak.
Vadul hevesen dobog a szívem.
Lázasan bizserg pezsdülő vérem...
Egyszer csak megszólal a rémem:*

— *Hát te bus legény, mit állsz itt balgán!?
Eredj csak, eredj, vár rád egy leány!
Eredj... no eredj, epedve vár rád
És te nem mennél érte, elhagynád?
Eredj... no eredj, csókold és szeresd,
Hiszen mellette üdvödet leled!...*

*Megyek, rohanok... kerget a vérem...
Csend van... már ime — hallgat a rémem.*

Mikor visszajössz.

*Tudom: visszajössz egyszer hozzám,
Majd egy bús őszi hervadáson,
Vagy egy tavasz-nap szép alkonyán.
Mikor még tán — nem is várom...
Tudom: visszajössz egyszer hozzám!*

*Mikor visszajössz, tavasz legyen!
Én tudjam csak, hogy elmúlás van...
Borúljon ködbe a két szemem,
Amikor jössz, jöttöd ne lássam...
Mikor visszajössz, tavasz legyen!...*

Gyenge Miklós verseiből.

Fekete lobogással.

*... dobog a szívem Érted.
Lihegő, libegő lányok
Füstbe-fúlón törnek az égnek,
Mint bűnös ének.
S furcsa zenét zizeg a zsarátnok.
Várook.
Várom a füst oszlását,
Lángok égig lobbanását,
Világosságot, tiszta szent tüzet,
Ami az égnek csókokat üzen.
Lángvillanást várok,
Füsttől szabadulól,
Nagy diadalt zengő,
Ölelő, zúgó, fényes lángolást,
Csók-tüzet, ragyogást:
Várom egy mosolyod.*

Az emlékezés.

*A tünt szerelmek édes alkony illata
Halk emlék-szárnyon a szívünkre száll,
Feledve lesz a jelen minden bánata
Elénkbe ha kerül egy-egy emlék, virág.*

*A szép emlékezés vigasztaló barát.
Szépitve hozza múltunkat elénk.
Epedve küldi sok lány sóhaját:
„Be szép tavasz volt! Istenem, be szép!“...*

*Jelen fájdalom elcsitul, a múlté megszépül.
Emlékezni, óh édes passió!
Kivált olyannak, ki bölcs historikusnak készül,
Mint jó s hasznos tréning ajánlható!*

Virághullás nyári hajnalon.

*Jázmín-illat száll a légben,
Dúsvirágú fák alatt,
Szűz virágról lepke lebben,
Tündökölve kél a nap.*

*Harmat csillan napsugárban,
Bokrok lombja bólogat,
Hűs virágok illatával
Enyhe szellő símogat.*

*Csillanó tó tiszta tükrén
Hattyú siklik álmodón,
Párja várja ringva büszkén,
Tolla tiszta, mint a hó.*

*Futva lebben kék ruhában
Árnyas útú fák során
Tó fölé a lenge hídra
Sápadt arcú, karcsú lány.*

*Imbolyogva áll a hídon,
Ráhajol virágos ág...
Dúlt hajából csendbe, lágyan
Vízbe hull egy-egy virág...*

*Egy sikoltás! könnybe-fúló...
... Tötükör hulláma kél,
Hervadó fehér virágot
Szór a tó fölé a szél...*

Fiaink.

Eredeti modern vígjáték 3 felvonásban.
Írta: H. J. Byron — Angolból ford. Mező Kálmán.

(Belép Violet Melrose) Violet: de hova lettek ezek?

Belép Mary Melrosse; mindketten a legutolsó divat szerint vannak öltözve.

Mary: Micsoda szép hely! De borzasztó újnak látszik, nemde? Mintha csak tegnap festették, díszítették és éjfélkor bútorozták volna, —

hogy készen legyen reggelre a látogatók számára. Mintha érezném a szénának és a zsákvászonnak a szagát, amibe az asztalok, székek csomagolva voltak. Nem érzed Violet?

Violet: Bizony nem. Mary, kérlek, ne tégy megjegyzéseket,

Mary: Miért ne? Én szeretek megjegyzéseket tenni.

Violet: Igen, te szeretsz sok olyan dolgot, amit nem volna szabad tenned.

Mary: Így tesz mindenki. Ha az ember mindig azt tenné, ami helyes, akkor az élet olyan volna, mint a rizs pudding. a piritott kenyér és a víz. Gyűlölöm mind a hármát, mert ezek borzasztó egészséges dolgok.

Mary: Nem tudom, micsoda mentséget mondjunk, hogy ide jöttünk. Úgy tűnik majd fel, mintha türelmetlenek volnánk, hogy az ifjakat láthassuk.

Mary: Hiszen úgy van. Legalább részemről igen. Az öreg Champneyséknél még nem láttunk férfit.

Violet: Mary!

Mary: Bocsánat, . . . Sir Geoffry báró házában, 50 éven alul senkit . . .

Violet: Hát Mr Sedative*-et; ő még nincs 30 éves!

Mary: Óh, Sedative pap, ő nem számít. Különbösen is pirúl, ha szólsz hozzá, ő muja. Túlságosan jó, nem felel megízlésemnek.

Violet: Nem is tudom, ki tetszik neked, Mary.

Mary: Óh, neked nagyon könnyű, te választhatsz, — ha ugyan nem választottál már.

Violet: Mary, hogy beszélhetsz így!?

Mary: Violet, kedvesem, ne akarj engem becsapni. Tudom, hogy milyen hatást gyakorolt szívedre az ifjú Morton. Én akartam elcsipni, de te kiütöttél a nyeregéből . . .

Violet: Te mindig szerelemtől, házasságról s más haszontalanságról gondolkozol.

Mary: Biz' úgy a. Nem is érdemes másról gondolkozni. Könnyű neked, gazdag vagy, vannak hódolód, udvarlód s minden ami érdekel. Nekem nincs semmim. (Sóhajt.) Szeretnék gazdag lenni.

Violet: Hát menj nőül valami pénzes emberhez!

Mary: Soha! (rövid szünet után) Ha csak nem csinos az a férfi, akkor . . . óh igen! „Szerelem a kunyhóban!” Én nem lelkesedem az ilyenért! Soha sem tudtam megérteni a „kenyér, sajt és csók” teóriáját. Gyűlölöm a kenyeret és a sajtot!

* Olv.: miszter Szedetiv.

Violet (intőleg): És . . .

Mary: És . . . és semmi.

Violet: Haszonleső! Jegyezd meg, hogy gazdag ember lesz a férjed!

Mary: Bizonyára — ha szeretem.

Violet: És ha szegény lenne?

Mary: Akkor is elmennék hozzá, ha szeretném.

Violet: Ezek után tökéletesen nem értelek. Charley Middlewick hirtelen belép.

Mary (félve): Morton!

Charley: Nos, Melrose kisasszony!

Violet: Óh hihetek-e . . . (egy bársonyszékhez támoľog s leűl).

Mary: Ha valaki hozzám nyulna, rögtön elájulnék!

Charley: Hadd legyek én az a valaki (megfogja a karját). Kedves Melrose kisasszony . . .

Violet (hirtelen föleszmél): Morton!

Charley: Violet Melrose kisasszony! (Violet-hez megy), Hihetek-e szemeimnek? Violet Melrose kisasszony itt?

Violet: Én . . . én? De Ön Morton?

Charley: Nevem nem Morton! Ezt csak Bonnbán vettem föl, azon kellemetlenség miatt, melybe egy kötekedő harcias diák kevert. — Most már hazajöttem apám házába és . . .

Violet (félve): Haza jött apja házába! Mary, nem a végzet akarata ez?

Mary (félve): Ha a végzett akarata, nem gondolod, hogy jó lesz elmennem?

Violet: Nem, nem, Mary ne menj, világért se menj!

Mary: Nem akarnék ilyenekről álmodni (ki-megy).

Charley: Az élet tele van meglepetésekkel. Gondoljunk csak arra, hogy most itt találkozunk.

Violet: Ön nem kereste az alkalmat, hogy velem találkozhassek?

Charley: Oly hirtelen távozott Wienből. Csak nem hirdethettem magam?

Violet: Igaz!

Charley: Elveszett, elkőborolt egy ifjú hölgy vagy megszöktették stb. . . . Aki visszajuttatja vígasztalan imádójához, Charleyhez, az . . .

Violet: Szavamra én . . .

Charley (hevesen): És szavamra mondom, életemnek ez a legbőldogabb pillanata; közel áll hozzá az a másik pillanat, amikor ott a fák árnyékában, csobogó patak partján két szót susogtál fülembbe és én remélni kezdtem. Óh Violet-eskűszőm szép kék szemeidre — nem eskűdhet-

nék hübb valamire, hogy soha sem szüntem meg rólad álmodni . . .

Violet: Rólam álmodni? Még akkor sem, midőn fölébredtél?

Charley: Soha sem ébredtem föl, életem, mióta elváltunk, egy hosszú, édes álm volt, melyben mindig a te képed ragyogott szemeim előtt. Sietésemnek egyedűli oka, hogy fölkereshesselek. Ismertem útaidat és keresztezni akartam azokat. Azt mondtad, hogy a nyarat Biaritzban szándékszol tölteni. De a szerencse kedvezett nekem és a jutalmat karjaimba helyezte.

Violet (tettetett komolysággal): Hova?!

Charley (körűlfonja karjával Violet karját): Karjaimba.

Violet: Morton, ezt szégyellem.

Charley: Melrose kisasszony, büszke vagyok magára!

Violet: Valóban én . . .

Charley: Nem gondolta, hogy kacérnak tartom?

Violet: Valóban nem.

Charley: Óh azok az édes szavak, melyeket oly lágyan sutogtunk, még sokszor visszasírtak fülemben. (Sir Geoffry köhögése behallatszik).

Violet: (haraggal) Jön valaki.

Charley: Ördög és pokol! mindig jön valaki! Sir Geoffry (belép) Nem találom — nincs a dísznőknél. (Violethez) Sajnálom, hogy a fiam . . .

Violet: Nos Geoffry úr, — Ön meglepetésben akart engem részesíteni. Én és az Ön fia már ismerősök vagyunk!

Sir Geoffry: Igen? Akkor már . . .

Violet: Óh, már előbb . . .

Sir Geoffry: Jóságos ég! Ne vegye rossz néven, de ő egy kicsit szegénylős és zárkózott természetű.

Violet: Óh egyáltalán nem találtam ilyennek!

Sir Geoffry: Ördögbe lalálkozott vele?

Violet: Wienben!

Sir Geoffry: Lehetséges ez? És nem vetette meg őn?

Violet: Nem!

Sir Geoffry: (félve) Hihetek-e . . .? A gazfickó! Minden ellenvetése hamis volt, amikor . . . ravasz kutya! Ha! ha! Hát becsapott! Ha! ha! Igen, becsapott!

Charley: Remélem, Geoffry úr, nem fogunk . . .

Sir Geoffry: Igen, igen, fiatal ember, mindent kellő időben, de most látja, hogy . . .

Violet: Én mégis szerettem volna hallani, mit akart mondani a fia.

Sir Geffry (rémülten látja tévedését): Fiam!
Ez az ember — nem az én fiam!

Charley (félíg félve): Nem — hála az égnek!

Violet (összerezzen): Kétszeresen imposztor!

Charley: Violet, én . . .

Belép Middlewick és miss Clarissa, Mary és Falbot. Middlewick: Úgy van asszonyom! De kik azok a leányok?

Violet hallván Middlewicknek rendkívül parasztos beszédét, összerezzen és láthatólag megdöbben, hideg tekintetet vesz föl Charley ezt észreveszi és arckifejezése mutatja, hogy nem tetszik neki Violet viselkedése.

Talbot: Tudja-e, hogy olyant érzek, mintha Önt már rég ismertem volna?

Mary: És én. Önnek . . .

Sir Geoffry, aki elfojtott dühvel vette ezt észre, karon fogja Talbot-ot és rövid rándítással Violethez viszi őt.

Charley (félve): egész kötetre valót olvashatok megváltozott arcáról.

Sir Geoffry: Ez, Violet, fiam!

Charley: (megfogja Middlewick kezét; büszkén) Ez, Melrose kisasszony, apám!

Függöny.

Ha vissza nézek...

Ha vissza nézek: —

Egy nóta jár a lelkem mélyén,

Bánatos, pogány, lázadó nóta...

Nincs rá szavam... Bús zenéjén

Vergődik lelkem évek óta.

— Tanuló, törekvő diák voltam,

Sokat akaró álmodó gyerek...

S akarássokról csinosan daloltam —

Jósoltak rólam az öregek.

Mondjam-e tovább?... A mese ócska...

Szerelmes diák és bakfis leány —

Piros hajnallal pacsirta-nóta,

Találgatások: — vár-e reám?

S a mese vége: fakón a régi...

A csunya fiút kacagta a lány,

Egy pár szomorú nóta beszél: —

Mi lett belőlem — azután. —

Korhely, mulatós, gondtalan léha,

Orcapirulás, akik szerettek —

Magamba dacos, az ajkam néma,

Szerelmek, tervek jöttek..., mentek.

Fiatal öreg, vergődő lélek,

Rám az a város ezer bűnt kiált —

Elsők közt voltam s ha visszanezék:

Csak egy elűzött, öreg diák...

Egy bánat, nehéz: lelkem mélyén,

Bánatos, pogány panaszos nóta...

Nincsen rá szavam..., bús zenéjén

Gyötrődik lelkem évek óta.

Ha azt a nótát le tudnám írni,

Könnyülne könnyel vergődő lelkem,

Ha úgy szívemből eltudnám sírni,

Nem bánnám én, hogy ilyen lettem.

S ha visszanezék:

Vágy temetések..., gyerek-beszédek.

Tihanyi Kiss Sándor,

Jelentés a „Magyar Irodalmi Önképző-Társaság“ 1913—14. évi életéről.

A „M. I. Ö. T.“ 1913. évi szeptember 25-ik napján alakult meg Kolozsvári Kis László múlt évi elnök elnöklete alatt 56 taggal. Tisztviselőit a következőleg választotta meg a társaság: Elnök lett: Mester Gyula 2. jh.; alelnökök: Ceglédi Emmánuel 4. th. és Péterfi László 4. bh.; a „Főiskolai Lapok“ szerkesztője: Balázs Vilmos 3. bh.; titkár: Nagy Zoltán 4. bh.; főjegyző: Hadady Imre 2. jh.; pénztárnok: Pinkóczy Gusztáv 3. th.; aljegyző: Barcsay Károly 1. jh.; kiadóhivatali főnök: Váry Lajos 1. bh.; választmányi tagok: Révész Lajos 4. th., Tóth Ferenc 4. th., Tihanyi Kiss Sándor 3. th., Gönczi Sándor 3. th., Balázs Győző 2. th., Kaeskö János 2. th., Fehér Imre 1. th., Filep Gusztáv 1. th., Dúzs

Gergely 4. bh., Szabó Lajos 4. bh., Oláh Sándor 3. bh., Óváry Zoltán 3. bh., Páty Ferencz 2. bh., Hadházy Ferencz 2. bh., Gyurkó László 1. bh. és Jégh Gyula 1. bh.; Hauptman Béla 2. jh., Bányay József 4. jh., Fekete János 1. jh., Csath Ferenc 1. jh.

A tisztikarban az év folyamán a következő változások történtek:

A Mester Gyula eltávozásával megüresedett elnöki állásra Katona Mihály 4. jh.-t választotta meg a társulat egyhangú bizalma; a lemondás folytán megüresedett főjegyzői állást pedig Ferenczy Károly 2. th.-al töltötte be, továbbá a Nagy Zoltán lemondása folytán megürült titkári állásra Doktor Dezső 4. th. választotta meg.

Tartott a társaság az alakuló és záró közgyűlésen kívül 7 rendes, 5 rendkívüli, 9 választmányi és 1 díszközgyűlést.

A csekély érdeklődés mellett tartott rendes heti gyűléseken a működő tagok szépirodalmi és tudományos dolgozatokat olvastak fel, szabad előadást tartottak, továbbá szavalatokkal és bírálatokkal működtek közre.

Részint felolvastak, részint szabad előadást tartottak: Tihanyi Kiss Sándor 4. th. 5 ízben, Doktor Dezső 4. th. 3 ízben, Gyenge Miklós 2. jh., Jégh Gyula 1. bh., Czeglédi Emmánuel 4. th., Nagy Zoltán 4. th., Péterfy László 4. bh., Váry Lajos 1. bh. 1—1 ízben. A társaság mindannyiukat jegyzőkönyvi köszönettel jutalmazta.

Szavaltak: Orosz Kálmán 2. th. 2 ízben (középsikerült), Fülöp Ferenc 2. th. 1 ízben (sikerült), Ferenczy Károly 2. th. 1 ízben (sikerült), Szaplanczay Bertalan th. 1 ízben (középsikerült), Gönczy Sándor 3. th. 1 ízben (sikerült), Lőrincz András 3. th. 2 ízben (középsikerült), Nagy Zoltán 4. th. 1 ízben (sikerült), Kerekes György Imre 2. th. 1 ízben (sikerült), Barcsay Károly 1. jh. (középsikerült).

Legtöbbször bíráltak: Czeglédi Emmánuel 4. th., Jets István jh., Ferenczy Károly 2. th., Nagy Zoltán 4. th., Pinkóczy Gusztáv 3. th. és Balázs Győző 2. th.

Tekintettel meglehetősen szűkös anyagi helyzetére, a társaság pályamunkákat nem tűzött ki, de rendezett egy szavalóversenyt május hó 16. napján, amelyen a komoly tárgyú szavalat díját

(15 koronát) Gönczy Sándor 3. th., a víg szavalat díját pedig (15 koronát) Kerekes György Imre 2. th. nyerték el.

Díszközgyűlést tartott a társaság 1913 okt. 16-án néhai b. e. Balogh Ferencznek, a társaság hosszú ideig volt felügyelő tanárának emlékeztére, melyen megnyitó beszédet mondott Mester Gyula elnök; szavalt Balázs Győző 2. th. (Balogh Ferenc: Lélek-ima), felolvasást tartott Pinkóczy Gusztáv 3. th. (Az első óra — naplójegyzeteiből).

Megrendezte a társaság szokásos ünnepélieit is. Október hó 6-án a főiskolai díszteremben az aradi vértanúk emlékére tartottunk kegyeletos ünnepélyt a következő műsorral: 1. Gyász-dal: a főiskolai kántus. 2. Elnöki megnyitó: Mester Gyulától. 3. Szavalat: Beringer Aranka úrleánytól. 4. Emlékbeszéd: Pokoly József akadémiai tanártól. 5. Vonósnégyes (Nagy Zoltán, Papp Andor, Kósá Béla, Nagy János). 6. Szavalat: Fülöp Ferencz 3. th.-tól. 7. Hymnus: a főiskolai kántus.

Megünnepeltük november 17-én Csokonai Vitéz Mihály születése napját is.

Márczius 15-én a régi szokáshoz híven hazafias emlékünnepelet rendeztünk a város polgárságával karöltve, mely 3 részből állott:

a) A Petőfi-szobornál énekelt a „Petőfi-Dalkör“, beszédet mondott Czeglédi Emmánuel 4. th., a „Nemzeti dal“-t szavalta Nagy Zoltán 4. th. — b) A kollégium udvarán beszélt Katona Mihály elnök, énekelt a főiskolai kántus; saját ódáját szavalta Tihanyi Kiss Sándor 3. th. — c) A városház udvarán énekelt a „Kossuth-Dalkör“, beszélt Nagy Zoltán titkár; szavalt Csüry Istvan 4. th. Az impozáns ünnepség a hymnus eléneklésével ért véget.

Egyesületünk az idén is megindította „Debreczeni Főiskolai Lapok“ címen szépirodalmi folyóiratát, azonban részint az előfizetők elégtelensége, részint anyagi okok folytán csak pár számot tudott megjelentetni.

Foglalkozott társulatunk az országos port felvert „Szekfü-ügy“-gyel is folyó évi apr. 21-én tartott rendkívüli közgyűlésén, amely alkalommal Balázs Vilmos 3. bh. ismertette Szekfü Gyula „Száműzött Rákóczi“ című munkáját s terjesztett elő határozati javaslatot, amelynek értelmében társulatunk a következő határozatot hozta:

„Társulatunk tagjai a megsértett hazaszeretet és nemzeti nagyok iránt való lelkesedés mély felháborodásával veszik tudomásul a könyv tartalmát. Tiltakozik a társulat az ellen, hogy vérrel megszentelt, évszázadok viharaiban felmagasztosult nagy nemzeti ideáljainkat durva kézzel bárki is megsérthesse — Rákóczi alakja szentté vált a magyar nemzet szívében; aki a mi nemzeti szentünket ily gyalázó dolgokkal vádolja s ily kifejezésekkel illeti, arról minden magyar embernek a felháborodás és megrovás hangján kell nyilatkoznia. — Elhatározza társulatunk, hogy e határozatát javaslatképen terjeszti elő az ifjúsági nagygyűlés elé, ugyanily határozat hozatala céljából“.

Vidéki irodalmi estélyek tartását is terveztük, de a tervezgetéseknél tovább — sajnos — az idén nem mehettünk.

Ezekben vázolhatom röviden a társaság ez ez évi működését. A kép, melyet ezek alaján magunknak megrajzolhatunk, bizony eléggé halvány. Sajnosan kellett tapasztalnunk, hogy a haldoklás syntómái mutatkoztak társulatunkon az egész éven keresztül. És ennek oka — nyugodt lelkiismerettel merem állítani — nem a munkaerő hiánya, nem a vezetőség nemtörődőmsége, hanem az az *érdeklődéshiány*, amelyet a leggondosabban összeállított programmal sem tudtunk fokozni, minden jóakaratumk mellett sem. Mintha kihalt volna az ifjúság kebléből a szép iránt való lelkesedés. Pedig nem. Mi most is a régiek vagyunk, talán csak az idők szeleme már...

De nem folytatom. A múlton változtatni már úgy sem lehet.

Azzal az óhajással zárom jelentésemet s búcsúzom a társulattól, vajha a jövő nagy átalakulás hozna erre a jobb sorsra érdemes társulatra is új életet, új energiát; a mostaninál élesebb életet, energiább energiát.

Doktor Dezső,
a „M. I. Ö. T.“ titkára.

Irodalom.

Szalay Mátyás: Hunnia Nagy hete. Az Élet kiadása. Budapest, 1914. A forradalom, mely az utóbbi időben csaknem minden műfajt formált: új formákat, új írókat teremtett, a vallásos lírát is forrongásba hozta. Az új katolikus vallásos líra: ma már egész kis sereg fiatal költő s Szalay Mátyás is ezek közül való. A régi vallásos költészet hangját szólaltatja meg, a Hunnia Nagy hetében a régi passio formájában a pusztuló magyar nemzetet siratja. A régies formában azonban új poéta beszél, öntudatos poéta, aki tudja, mit és hol kell csinálni. Figyelemre méltó, hogy az új költészet mily szépen érvényesül a mai katolikus vallásos lírában. Szalay és társai új fejlődést ígérnek s vallásos líra lehet még a huszadik században is, mert igen alkalmas az öntudat alatt élő misztikus képzetek kifejezésére. Már pedig a költészetnek ezeket is, az egész embert kell adnia.

p—f.

Farkas Antal: Templomtűzek, vörös zsol-tárok, Farkas Antal azok közé az újabban mindinkább szaporodó egyszerű poéták közé tartozik, akiket „proletárköltők“ néven szokott elkönyvelni a hívatásos kritika. Most jelent könyve címlapján szimbolikus kép hirdeti hitvallását: fekete ég; templom, lángok közt. A vörös tűznyelvek magasba csapnak, a torony roskadozóban, a tetőzet faváza már-már rommá omlik; a régi alkotásnak vége, vörös tűzek összeroppantották.

Ez van a címlapon, a tartalom is ilyen... Hogy a nép boldogtalan... Papok, grófok járma alatt nyögünk... életünk nyomorúságos. Így Valami messzi zengő, égis ható éneknek kellene felhangzania, egy kiáltó, hitet adó szónak kellene keresztülharsognia a világot, hogy hallatára milliók gyűljenek táborba és döntsék halomba a régi várakat. Jönnie kell a diadalmas májusi nagy tavaszi ünnepnek, amikor lehullanak a békók és a hömpölygő néparadatra nem vigyáznak rendőrök az utcán.

A csapat — úgy látja — már gyűl is, nem bír soká várni. Május elsején a templomharan-

gok hasztalan zúgják a szokott egyhangúsággal régi nótájukat: bim-bam, bim-bam — a harangszóra nem tódul a nép, a padsorok üresen maradnak végig...

— Így. A proletárköltők ismert hangja szólal meg tehát benne, de töretlen, új úton jár s a köntös, amit visel, még az övé és használatlan. Proletárizmus ez is, akár a Csizmadia Sándoré, de más! Van benne végtelen fájdalom, mint másokéban, de mégis mindétől különböző! Ez a fájdalom nem száll el hatástalanul, ez az életkeserűség nem hagy hidegen, ez a bű az olvasó torkát is szorongatja épúgy, mint ahogy a költő szívéből tört elő égető könnyeket. Ez a bánat fáj, mert igaz és sok részben valóságon nyugszik. A nyomor képe, amit rajzol, ha nem annyira túlzottan is, de való színekből van összetéve; azok az apró tragédiák, amelyek hazahozatják tengerentúlról a Kis Mihályokat és nótákat síratnak velük utcákhoz, cigány muzsika mellett, az ilyenek eldugott, kicsi falvakban mindennaposak és ellehet képzelni azt is, amint a kisgyerek testvéreként karácsonyfáját feltűzeli a szent éjszakán, hogy agyon ne fázzék az édesanyja. A kis Jézus küldött ajándékaról szóló gyönyörű legenda, amit kiskorunkban az édesanyánk mesél, hogy szertefoszlik itt! Mennyire szomorú látni, hogy az a gyermek tudja, hogy a legenda csak legenda! Ah, a fűtetlen szoba, éhes gyomor, koldusajok sok mindenre megtanítanak, amikről bőségben mit sem tudnánk.

... Ez a része Farkas költészetének tetszetős és imponáló. A többiről egyéni véleménye lehet mindenkinek. A nyomorúságos képek rajából ugyanis elszomorító következtetést von le: vallást nem vall, hitet nem hisz, Istent, Krisztust megtagadja stb.

Iránya felett lehetnek viták (kell is, hisz határozott nihilista), a költőnek lehetnek tévelygései (vannak is), annyi azonban tény, hogy mint költő értékes és feltűnő jelenség, akinek további fejlődése elé fokozott várakozással tekinthetünk.

A könyv a „Világosság” rt. nyomdájában készült, ára egy korona. Az említett címkép Bíró Mihály festőművész munkája.

(v. l.)

Hirek.

Tájékoztató: a Folklore Fellows (F. F.) néphagyományt kutató nemzetközi tudományos szövetség magyar osztályának országos gyűjtéséhez. Összeállították: dr. Sebestyén Gyula, dr. Bán Aladár. (Kívánatra küldi a következő cím: *F. F. magyar osztálya Budapest VIII., Nemzeti Múzeum, Könyvtár.*) A F. F. magyar osztálya arra vállalkozik, hogy a hazai néphagyomány emlékeit összegyűjti, a Magyar Nemzeti Múzeum orsz. Széchenyi-könyvtárában örökre letéteményezi, értékesebb részét a gyűjtők neve alatt a Kisfaludy-Társaság népköltési gyűjteményében s a Magyar Néprajzi Társaság folyóiratában kiadja, végül — tulajdonképeni hivatásához mértén — a kiadott régibb és újabb gyűjtések anyagát a rendszeresen feldolgozandó kézirati anyaggal egyetemben az összehasonlító folklore külföldi munkásainak is készséggel hozzáférhetővé teszi. A nagy nemzetközi tudományos szövetkezésben a F. F. magyar osztálya súlyos szerepét méltóképen óhajtja betölteni. Ezért a hazai főiskolák és középiskolák önként vállalkozó tudós tanárainak és népköltési gyűjtések végzésére alkalmas ifjúságának bevonásával vidéki szövetséget alakít. E szövetségek a F. F. pályadíjainak kitűzésére időnként megalakulnak s a pályázat elintézése után mindig megszűnnek. A beérkező összes pályaműveket sorszámozzák és az illető vidéki szövetség bélyegzőjével lebélyegzik; a pályaműveket minősítik, a megjutalmazandókat előterjesztik, az értékesebb anyagot lemásoltatják s a másolatot az eredetivel együtt a F. F. elnökségének beterjesztik, hogy ez az egyiket kiválasztva, a Magyar Nemzeti Múzeum országos Széchenyi-könyvtárának gyűjteményébe beosztthassa, a másikat pedig az odaítélt pályadíjakkal egyetemben az illető szövetségnek az intézeti könyvtárba való bekebelezés és megőrzés végett visszaküldje. A F. F. magyarországi elnöksége hasonló pályadíjakat tűz ki időnként a hazai néptanítói kar, vagy e kar egyes testületei számára is. A pályadíjak ügyét a főiskolák és középiskolák fenti gyakorlatához mérten mindig egy, e célra felkért tanítóképző-intézet intézi el. Az így közreműködő intézetek lesznek hivatva, hogy a pályázatot a néptanítók szaklapjaiban kibir-

dessék, a beérkező pályaművek átvételét ugyanott nyilvánosan elismerjék és a pályaművek másodpéldányát könyvtáraikba bekebelezzék és megőrizték. A néptanítói kar kiváló gyűjtői képességét a Magyar Néprajzi Társaság már alapítvása óta ismeri, igénybe veszi és méltányolja. Ezt igazolja a tudományos testület 1910. évi új alapszabályainak 7. §-a, mely a 10-koronás tagdíjat az „elemi népiskolák és tanítók” számára 6 koronára szállította le. Tagsági illetményül az Etnografia évi I—IV. füzeté és ennek magyar nemzeti muzeumi melléklete, a Néprajzi Osztály dúsan illusztrált Értesítőjének I—IV. füzeté jár. Megemlíthjük végül, hogy tagsági illetményét a gyűjtő évente két-három lapnyi közleménnyel le is dolgozhatja. A Magyar Néprajzi Társaság választmányának módjában áll, hogy a népiskoláknak és néptanítóknak nyújtott kedvezményeket a főiskolák és középiskolák minden kiválóbb gyűjtőjének szintén megadja, ha ezek erre irányuló kívánalmaikat a társaság elnökségének (Budapest, M. Nemzeti Múzeum) előzetesen bejelentik. A pályázat eredményeit a F. F. magyar osztályának elnöksége a M. Néprajzi Társaság folyóiratában, a vidéki szövetségek az illető iskolák értesítőiben, a tanítóképző-intézetek pedig a Néptanítók Lapjában teszik közzé. Az összes pályázó kéziratok átvételét az országos Széchenyi-könyvtár a M. Nemzeti Múzeum évi jelentésében nyújtja.

— **A debreczeni kollégium akadémiai internátusa.** Köztudomásu dolog, hogy Debreczenben a folyó 1914. év szeptemberében megnyílik a magyar kir. tudomány egyetem három fakultása, ú. m. a theologiai, jogi, valamint a nyelv- és történettudományi. Azonban egyidejűleg az ősi kollégium is, mint „felső oktatási intézet”, tovább folytatja működését, annyiban, amennyiben a lelkész- és tanárképzéssel megfelelő formában és az egyetem működését kiegészítőleg foglalkozni fog. A „kollégiumi felsőoktatási intézet”-ben továbbra is fennáll az 1913-ban megnyílt akadémiai internátus. Itt egy bentlakó tanár felügyelete mellett 180 egyetemi hallgató nyer teljes ellátást. Az intézet a legmodernebb felszere-

lésű. El van látva villam- és gázvilágítással, melegvízfűtéssel, fürdőszobákkal. Van benne 140 koronás hely összesen 32, 260 koronás hely összesen 37, 380 koronás hely összesen 50, 500 koronás hely összesen 40, 600 koronás hely összesen 21. A díjak negyedéveként fizetendők. Internátusba bentlakók esetleg úgy is elfogadtatnak, ha bent kosztolni nem kívánnak; ebben az esetben a bentlakás díja (fűtéssel, mosással, fürdészel és világítással együtt) 300 kor. Még 260 korona ráfizetés ellenében, amíg hely van, bárki külön szobát kaphat. Egyébként 2-es, 3-as, 4-es szobák vannak. Az egyes szobákba a lakókat az igazgató osztja be, de amennyire lehetséges, a lakótársakat illetőleg és más jogosult kívánságok is figyelembe vétetnek. Az internátusba theologusok, jogászok és bölcsészek egyaránt felvétetnek és pedig felekezeti különbség nélkül. Az internátus tagjai a debreczeni kollégium „felsőoktatási intézeté”-nek összes jótéteményeiben részesülhetnek; másfelől azonban kötelesek a „felsőoktatási intézet”-be felévenként (beíratási díj két korona) és az ifjúsági betegsegítő egyesületbe beíratkozni. Ez utóbbi ellenében a kollégiumi kórház ingyen gyógykezelést nyújt. Jótéteményes helyekért a kérvényeket alantírt internátusi igazgatóhoz augusztus 20-ig kell benyújtani; nem jótéteményes helyekért azonban u. o. szeptember 10-ig lehet jelentkezni. A kérvényhez az atyának vagy gyámnak nyilatkozatát kell csatolni, melyben a díjak s esetleges károk és birságok megfizetéséért felelősséget vállal. Az internátus tagjai ezentúl is részesülnek a debreczeni kollégium valamennyi alapítványának jótéteményeiben. Az internátus ref. vallású tagjai továbbá ezután is járnak fognak legációba. Sőt a kollégium megfelelő szervezeti változtatásokkal ezután is fennálló ifjúsági egyesületi (kántus, önképzőkörök, segítő-egyesületek) is jelentékeny összeggel járulnak az internátusi ifjak gyámolításához. Az internátus összes tagjai szabadon használhatják a kollégium tudományos gyűjteményeit.

Ezenfelül lelkész- és tanár-jelölteknek a lelkési és tanári vizsgálatok követelményeinek megfelelő cursusokat rendez a kollégium „felsőoktatási intézete”. Debreczen, 1914 június 12. *Mitrovics Gyula dr.* akad. tanár, az akadémiai internátus igazgatója.

A „Bölcsészethallgatók Segítő Egyesülete” ezuton is kéri a nagyközönséget, keresse fel támogatásával, ha gyermek mellé korrepetitorra, nevelőre lesz szükség, annnyival is inkább, mert igazában a tanárjelölt van hívatva arra, hogy a tanulni vágyó generációt tudásával, modern nevelési módszerével tanítsa meg tanulni. Cím a nyári szünet alatt: Simon Károly II. éves tanárjelölt szün biz. elnöke Debrecen, Kollégium.

Értesítés. Jövő évtől kezdve új előfizetést nyitunk, szélesebb alapokra helyezvén a lapot. A cím is megváltozik, ha nem is teljesen, [e-kintve, hogy jövő iskolai évtől már mint egyetemi ifjúság szerepelünk. Előre is kérem olvasóinkat, hogy annak idején pártfogásukkal, igaz szívvel ajándékozzanak meg és segítsenek nemes törekvésünket.

A szerkesztő.

Penzió-láz. Külföldön, különösen Németországban, az egyedülálló özvegyasszonyok és árvaleányok már régóta tudják, hogy helyes beosztással, szorgalommal és ügyességgel kitűnő megélhetést biztosíthatnak maguknak a penzió tartással. Fürdőhelyeken, nyaralótelepeken, épen úgy mint a nagy és kis városokban szeri-száma sincs az olcsó, tiszta, szolid penzióknak, ahol átutazók épen úgy, mint állandó lakók kielégítő teljes ellátást kapnak. Hazánkban csak lassan ment át a köztudatba a penzió-tartás nagy célszerűsége. De az utóbbi években rohamosan kezdenek szaporodni a penziók Budapesten épen úgy, mint vidéken is. A feltűnően fokozódó „penzió-láz”-nak pedig az a magyarázata, hogy az évről-évre jobban elterjedő „Háztartás”-ban magyar gazdaasszonyaink olyan megbízható tanácsadót s kifogyhatatlan háztartási kincsesbányát nyertek, mely még a kevésbé gyakorlottakat is ellátja a külső és belső háztartás vezetésére

szükséges minden ismeretekkel. Az a nő, akinek egy-kétezer megtakarított koronácskaja van, bátran nyithat penziót, ha félévre csekély 6 koronát rászán a „Háztartás” előfizetésére. A többi teendőt megtudja e kitűnő lap rengeteg hasznos tartalmából. Mutatószámot bárkinek ingyen küld a „Háztartás” kiadóhivatala, Budapest, II. Margitkörút 5/b.

Népoktatási Közérdek. Kétségtelen, hogy népoktatásunk igazi közérdeke: hiánytalan és fennakadás nélküli közigazgatásának biztosítása. E fontos és nagyjelentőségű cél szolgálására hivatott *Gyermes Mihály székeljudvarhelyi áll. ig. tanító* „Népoktatási Közérdek Kiadványtára”, melynek megjelenése alatt álló és árjegyzékében részletesen ismertett kötet könyvei: A Tanítók Illetményei; A Népiskola Tanulmányi Rendje; A Népiskola Adminisztrációja; Tanítói Államsegély Kérvény és Mellékletei; Óvodai Útmutató és Államsegély Kérvény; Társadalmi Tevékenység; Emlékeztető Haladási Napló; Népoktatási közérdek: gondos utánjárással összeállított szakmunkák, mindenik világos és biztos útmutatást adó vezérfonal a népoktatás egyes részleteiben, ellátva mint a fogalmazványokkal és a szükséges összes mellékleti nyomtatvány űrlapokkal. Igazgató-tanítók, iskolaszékek és gondnokságok, óvodai felügyelő bizottságok igen hasznos segédeszközöket, útmutatókat nyernek ezen kiadványok szükségeltető példányainak megrendelésével. Pártoló figyelmébe ajánljuk azokat az érdekelteknek.

Szerkesztői üzenet.

Búcsú, örök búcsú kedves olvasóinktól. Jövőben más nevekkal találkozunk.

Ha a nyári szünidőben valaki valami felvilágosítást, útbaigazítást óhajt szerezni a jövő évre, levélben szívesen válaszol a volt szerkesztő: Parasznya, Borsod vármegye.

